

Läkemedelsplan Region Norrbotten 2024-2027

Läkemedelsplan för Region Norrbotten fastställs av Hälso- och sjukvårdsdirektören.

Kunskapsstyrningsrådet tar årligen fram en handlingsplan som utgår från Läkemedelsplanen och de åtgärder som är unika för året. Verksamheternas aktiviteter och divisionsplaner ska kunna härledas ur Läkemedelsplanen och de årliga handlingsplanerna.

Bakgrund

Medellivslängden har ökat påtagligt och därmed andelen äldre personer i befolkningen. Var femte invånare i Sverige är idag 65 år eller äldre. År 2030 förväntas antalet personer över 80 år att vara dubbelt så många som år 2020. Norrbotten kommer att ha störst andel äldre av alla län i Sverige. Fokus på förbättrad läkemedelsanvändning, sjukdomsförebyggande åtgärder, folkhälsoåtgärder och tillgång till nära vård är väsentligt för att förbättra vårdkvalitet och samtidigt hålla kostnaderna på en lägsta möjliga nivå.

Läkemedel är en av de viktigaste och kostnadseffektiva behandlingsmetoderna i hälso- och sjukvården. Nya läkemedel bidrar till förbättrad överlevnad och livskvalitet inom många svåra sjukdomstillstånd såsom exempelvis cancer, skelleftesjukan och hepatit.

En förutsättning för att läkemedlen ska vara kostnadseffektiva är att de används på rätt sätt och att priset motsvarar nyttan. Om läkemedlen används och hanteras rätt hela vägen från produktion till konsumtion, bidrar de till förbättrad hälsa, god samhällsekonomi och minsta möjliga miljöpåverkan.

Regionen Norrbottens nettokostnad för läkemedel var under 2022 1,1 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 11 procent av hela regionens totala nettokostnad. Läkemedel är näst efter personal- och fastighetsutgifter en av regionens största utgifter och nettokostnaderna har under de senaste tre åren, 2020 till 2022, ökat med 3-4 procent per år. Själva kostnadsökningen kan främst kopplas till nya cancerläkemedel, blodförtunnande läkemedel, diabetesläkemedel och läkemedel mot skelleftesjukan.

Under de kommande åren kommer nya kostnadskrävande läkemedel att tillgängliggöras och få en stor påverkan på regionens kostnader. Nya gen- och cellterapi ger bot och lindring mot tidigare svårbehandlade sjukdomar. Särskilt för Norrbotten kommer budgetutmaningen bli fortsatt stor när det gäller läkemedel mot skelleftesjukan.

För att regionen ska klara finansieringen av dagens och morgondagens sjukvård behöver regionen hantera nya kostnadskrävande läkemedel enligt den nationella processen för ordnat ställningstagande och införande.

Lokala verksamheter som utövar en bromsande effekt på kostnadsökningarna behöver fortsatt främjas: 1)Användning av läkemedel med nationella avtal och upphandlingsavtal 2)Upphandlingar inom läkemedelsförsörjning 3)Läkemedelskommitténs rekommendations- och uppföljningsarbete 4)Fördjupade läkemedelsgenomgångar med apotekare.

Sjukvårdsregional samverkan gynnar jämlik och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning. Samverkan sker inom ramen för norra

sjukvårdsregionens regionala läkemedelsråd med gemensamma upphandlingar, utbildning och annat samarbete.

På senare år har läkemedelsanvändningen blivit säkrare men fortsatt arbete krävs för att minska risken för vårdskada och andra kvalitetsbristkostnader till följd av fel och brister i läkemedelshanteringen. Här behövs fortsatta förbättringsinsatser i sjukvårdens läkemedelshanteringsrutiner och informationssystem. Nya journalsystemet Cosmic börjar användas våren 2024. Det är en stor utmaning som kräver enkla och säkra rutiner.

Syfte

Läkemedelsplanen ska ge en samlad bild av Region Norrbottens utmaningar och prioriterade åtgärder inom läkemedelsområdet.

Läkemedelsplanen och dess årliga handlingsplan utgör underlag för regionens och divisionernas förbättringsarbete och prioriteringar.

Övergripande mål – Rätt Läkemedelsanvändning

Rätt läkemedelsanvändning är:

- medicinskt ändamålsenlig, säker och jämlik med fokus på värde för patienten
- kunskapsbaserad, resurseffektiv och processorienterad
- långsiktigt värdeskapande och hållbar för samhälle och miljö

Framgångsfaktorer

Region Norrbottens vårdverksamheter ansvarar för genomförande och uppföljning. Framgångsfaktorerna är verksamheternas engagemang, styrning och förbättringsarbete utifrån läkemedelsplanens vision, tydlig handlingsplan, fungerande ledningssystem och förståelse för Region Norrbottens tre övergripande målprocesser och hur de ska tillämpas.

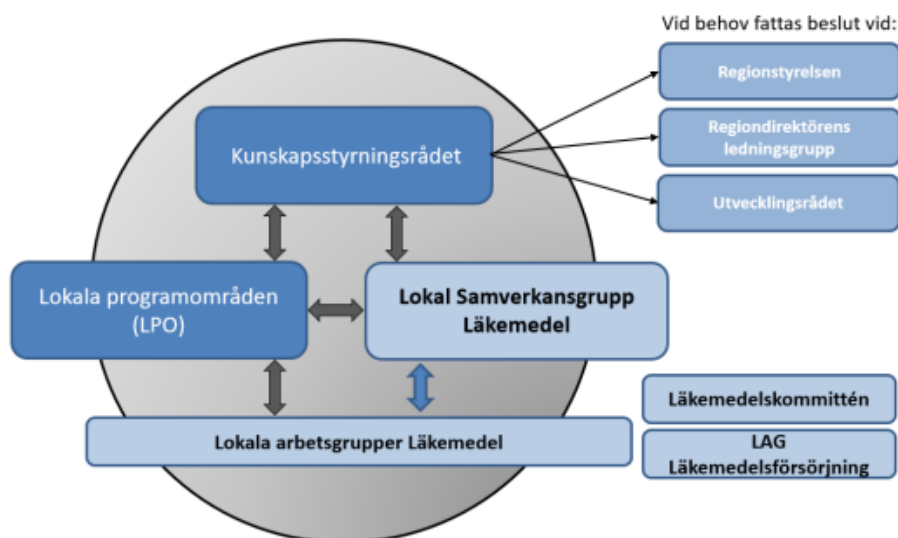
Handlingsplan

För att uppnå rätt läkemedelsanvändning behöver Regionens vårdverksamheter medverka i framtagandet av en årlig handlingsplan med prioriterade åtgärder utifrån läkemedelsplanens övergripande målprocesser. Verksamheterna har möjlighet att påverka handlingsplanen via Kunskapsstyrningsrådet. Regionens vårdverksamheter och stabsfunktioner ska under året samverka för att uppfylla de definierade målen i handlingsplanen.

Ledningssystem

Verksamhetscheferna har det samlade ledningsansvaret för sina respektive verksamhetsområden och ansvarar därmed för att verksamheterna har rätt läkemedelsanvändning.

Ledningssystemet för läkemedel ska möjliggöra en övergripande styrning och samordning av planering, åtgärder och uppföljning inom läkemedelsplanens övergripande målprocesser.

Kunskapsstyrningsrådet ansvarar för regionövergripande beslut med koppling till stora ekonomiska och/eller organisatoriska konsekvenser.

Lokal samverkansgrupp för läkemedel (LSG Läkemedel) bereder ärenden till Kunskapsstyrningsrådet. LSG Läkemedel samverkare med Läkemedelskommitté, LAG läkemedelsförsörjning och LAG Läkemedelshantering som har ett specialistansvar för de tre övergripande läkemedelsprocesserna i läkemedelsanvändningen. Sammanhållande för läkemedelsprocesserna och stödstrukturen är Vårdsäkerhetsenhetens funktionsområde Läkemedel. Vårdsäkerhetsenheten ingår i regionens Hälso- och sjukvårdsavdelning.

Verksamheternas ansvar för respektive målprocess beskrivs övergripande under avsnittet prioriterade åtgärder samt i detalj i den årliga handlingsplanen.

I regionens Handbok för läkemedelshantering finns anvisningar för regionens läkemedelshantering.

Övergripande processer för Läkemedelsanvändning

Regionens Läkemedelsanvändning delas upp i tre övergripande processer:

Läkemedelsbehandling

Läkemedel som ordinerar och följs upp av behörig läkemedelsförskrivare samt görs tillgängliga för länets patienter utgör deras läkemedelsbehandling.

Läkemedelshantering

Läkemedelshantering är de åtgärder där sjukvårdspersonal hanterar läkemedel vid behandling av patient. Läkemedelshantering utförs av olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och innefattar delprocesserna: ordination/förskrivning, iordningställande/beredning, administrering/intag och uppföljning.

Läkemedelsförsörjning

Läkemedelsförsörjning är de vårdnära logistik- och styrningsprocesser som resulterar i att sjukvården förses med läkemedel och tillhörande

försörjningstjänster. Enligt ett regionövergripande avtal har Region Norrbottens sjukhusapoteksfunktion, FO Läkemedel, uppdragit till ApoEx att, som längst till 2026, sköta läkemedelsförsörjningen på länets fem sjukhus, de regiondrivna hälsocentralerna och folktandvårdcentralerna med rekvisitionsläkemedel, tillverkade läkemedel och övriga läkemedelsrelaterade varor.

Prioriterade åtgärder för att uppnå Rätt Läkemedelsanvändning

För att åstadkomma Rätt läkemedelsanvändning behöver Region Norrbotten genomföra ett antal prioriterade åtgärder under perioden 2024-2027. Åtgärder, mått och mål finns beskrivna i handlingsplanen för varje år.

Rätt Läkemedelsbehandling

Länets patienter ska ha en ändamålsenlig och kostnadseffektiv läkemedelsbehandling. Över-, under-behandling eller felbehandling med läkemedel ska undvikas.

- Främja kunskapsutveckling och kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Utveckla och implementera läkemedelsriktlinjer: Utveckla riktlinjer för läkemedelsanvändning som är baserade på bästa tillgängliga evidens och som säkerställer att läkemedlen används på ett säkert och effektivt sätt. Läkemedelskommittén samverkar med LPO (lokala programområden) och ALK (Allmänläkarkonsulterna).
- Regionen ska ställa till, införa och följa upp nya läkemedel på ett kontrollerat sätt i samverkan med nationella införandefunktionen för nya läkemedel och med den sjukvårdsregionala införandeprocessen. I samband med införandet av nya läkemedel analysera påverkan på hela behandlingsprocessen och hur denna anpassas.
- Styra kostnader, kostnadsansvar och budget för läkemedel så att den verksamhet som ansvarar för kostnaden har möjlighet att finansiera läkemedlen samtidigt som förmågan att påverka användning och utfall behöver stärkas. Stora utmaningar är nya läkemedel mot skelleftesjukan, nya cancerläkemedel, hjärt-/kärlläkemedel samt läkemedel och hjälpmedel inom diabetesområdet.
- Överväga om andra åtgärder kan vidtas istället för läkemedelsbehandling, såsom exempelvis fysisk aktivitet och andra hälsofrämjande åtgärder.
- Utjämna omotiverade skillnader i läkemedelsanvändning beroende på kön, könstillhörighet, ursprung, religion, utbildningsnivå, ekonomisk ställning och bostadsort.
- Medverka till att patienten tar ett större ansvar för sin läkemedelsbehandling
- Patientens läkemedelslista ska alltid vara aktuell och patienten ska ha tillgång till den. Patienter ska erbjudas läkemedelsgenomgång och läkemedelsberättelse enligt regionens anvisningar. Patientgrupper som i högre grad riskerar drabbas av felaktig läkemedelsanvändning

prioriteras. Det handlar om stöd för läkemedelsbehandling av exempelvis äldre, barn och njursjuka patienter.

- Utöka och bredda fördjupade läkemedelsgenomgångar med apotekare till fler verksamheter på sjukhus och i primärvård.
- Val och dosering av läkemedel ska vara rätt i förhållande till patientens sjukdomstillstånd och övrig läkemedelsbehandling. Vid ordination ska ställning tas till när och hur uppföljning av läkemedelsbehandling ska ske.
- Överväg i första hand behandling med de läkemedel som finns upptagna på läkemedelskommitténs rekommendationslista eller vårdenhetens bassortiment. Läkemedelskommittén ger stöd för implementering och uppföljning.
- Utbyte av dyrare till mer kostnadseffektiva läkemedel med lika god/bättre effekt men med lägre kostnad har frigjort resurser till vården och arbetet med detta behöver intensifieras. Till hösten 2023 kommer förslag från Läkemedelsverket som kan möjliggöra utökade möjligheter till utbyte av biosimilarer.
- Hälso- och sjukvårdspersonal, som ordinerar och följer upp läkemedelsbehandling, har tillgång till ändamålsenliga läkemedelsmallar och kunskapsstöd samt möjlighet till rådgivning från apotekare.
- Region Norrbottens antibiotikaanvändning ska vara optimal i förhållandet till det nationella målet och följas upp regelbundet med avseende på detta.
- Främja ett positivt forsknings- och utvecklingsklimat med fokus på värdet för patienten. Samverkan med kommersiella företag ska ske inom ramen för nationellt etikavtal.

Verksamhetschef ansvarar i samverkan med verksamhetens läkemedelsförskrivare för att de årliga handlingsplanernas åtgärder för rätt läkemedelsbehandling genomförs mot upprättade mål.

Rätt Läkemedelshantering

Region Norrbotten ska ha en säker och effektiv läkemedelshantering på sina vårdinrättningar. Avvikelser i läkemedelshanteringsprocessen och vårdskador ska undvikas.

Följande åtgärdsområden är prioriterade för åren 2024-2027:

- All personal som arbetar med läkemedelshantering ska ha tillgång till ändamålsenliga och säkra journalsystem, rutiner och läkemedelsmallar. Den stora utmaningen under perioden är det nya vårdssystemet Cosmic som under perioden ersätter VAS som vård- och journalsystem för regionens sjukvård.
- Verksamheternas läkemedelshantering sker i överensstämmelse med gemensamma rutiner. Den lokala instruktionen för varje enhets läkemedelshantering upprättas med stöd av Handbok för läkemedelshantering för Region Norrbotten.

- Verksamheten genomgår och följer upp årlig kvalitetsgranskning av läkemedelshanteringen. För att stärka patientsäkerheten ska egenkontroller med digital checklista kompletteras med fler personliga granskningar på utvalda enheter.
- Genomföra en förstudie för att undersöka möjligheterna till utökat farmaceutstöd i sjukvården utifrån aspekten iordningsställande av läkemedel på vårdavdelning samt skötsel av läkemedelsförråd och läkemedelsbeställningar
- Region Norrbotten medverkar efter behov i nationella och regionala initiativ, inom patientsäkerhetsområdet och inom området miljö och läkemedel.
- Förbättrade möjligheter till utökad samverkan mellan region och kommuner med fokus på utökade förutsättningar för läkemedelsbehandling i hemmet.

Verksamhetschef ansvarar i samverkan med verksamhetens personal för att de årliga handlingsplanernas åtgärder för rätt läkemedelshantering genomförs mot upprättade mål.

Rätt Läkemedelsförsörjning

Regionen Norrbottens läkemedelsförsörjning ska vara säker och effektiv.

Norra sjukvårdsregionens regionala arbetsgrupp för läkemedelsförsörjning (RAG) har tagit fram en vision att regionernas sjukvård ska ha tillgång till rätt läkemedel, när och där de behövs. Sjukvårdens läkemedelsförsörjning ska vara ett integrerat stöd i sjukvården med patientsäkerhet, kostnadseffektivitet och långsiktig hållbarhet i fokus. Det här innebär fortsatt arbete för anpassning av lagar och föreskrifter, främjandet av fler farmaceuter i läkemedelshanteringen samt ökad automatisering med läkemedelsautomater och dosdispenserade läkemedel.

Regionens läkemedelsförsörjning styrs och följs upp övergripande av regionens sjukhusapoteksfunktion, som består av sjukhusapotekaren och regionens ledamöter i LAG läkemedelsförsörjning.

Följande åtgärdsområden är prioriterade för åren 2024-2027 :

- Region Norrbottens sjukhusapoteksfunktion, FO Läkemedel, stödjer verksamhetscheferna i planering, uppföljning och utveckling av läkemedelsförsörjningens alla delprocesser. Avtalet med nuvarande extern läkemedelsförsörjare varar som längst till april 2026.
- Region Norrbotten vidareutvecklar i samverkan med extern läkemedelsförsörjare sortimentsstyrning och förrådsstruktur med gemensamma läkemedelsförråd.
- Region Norrbottens sjukhusapoteksfunktion ansvarar i samverkan med verksamhetscheferna för att de årliga handlingsplanernas åtgärder för rätt läkemedelsförsörjning genomförs mot upprättade mål.
- Region Norrbotten genomför kostnadseffektiva och hållbara upphandlingar och inköpsavtal inom läkemedelsområdet

- Världsläget med ekonomisk recession, polarisering och krig aktualiserar beredskapsfrågorna och extra lagerhållning av läkemedel. Läkemedelsberedskapen anpassas efter nationella beslut.
- De ökande problemen med restnoterade läkemedel hanteras via läkemedelskommittén och sjukhusapoteksfunktionen kopplat till nationell samverkan med regionernas kontrolltorn, apoteksföretagen, TLVs och Läkemedelsverkets uppdrag.
- Planering, uppföljning och utveckling av läkemedelsförsörjningens alla delprocesser inför kommande avtalsperiod. Bl.a. kommer nya lokaler för sjukhusapoteket att byggas under perioden.
- Logistiken för diabeteshjälpmiddel effektiviseras. Samverkan med Länservice som tar över projektet.

Verksamhetschef ansvarar i samverkan med sjukhusapoteksfunktionen, FO Läkemedel, för att de årliga handlingsplanernas åtgärder för rätt läkemedelsförsörjning genomförs mot upprättade mål.

Uppföljning

Kunskapsstyrningsrådet ansvarar för att det finns en uppföljningsprocess med koppling till Läkemedelsplanen på regionnivå, divisionsnivå, verksamhetsnivå och enhetsnivå.

Lokal Samverkansgrupp Läkemedel föreslår mål och mått i samråd med de olika arbetsgrupperna inom läkemedelsområdet. Kunskapsstyrningsrådet fastställer mål och mått på regionnivå. På övriga nivåer fastställs mål och mått av respektive verksamhet.

Vårdsäkerhetsenhetens Funktionsområde Läkemedel ansvarar tillsammans med Ekonomi- och Planeringsavdelningen för att tillgängliggöra regionövergripande läkemedelsmått i regionens datalager.

Verksamhetscheferna ansvarar för att bryta ned övergripande mål och mått till verksamhetsnivå, prioritera verksamhetens viktigaste mål och engagera verksamheterna till måluppfyllelse och uppföljning.

Process	Verksamheternas stöd i styrning och uppföljning av läkemedelsanvändningen
Rätt läkemedelsbehandling	Läkemedelskommittén och LSG Läkemedel
Rätt läkemedelshantering	LSG Patientsäkerhet och sjukhusapoteksfunktionen
Rätt läkemedelsförsörjning	LAG Läkemedelsförsörjning och sjukhusapoteksfunktionen